

por d'avalot / --- Bisbe sabé-u / --- / per la oferta / ell no concerta / ni vi ni pa, / sols en la mà / lo sant cos pres, / dient lo vés / --- / hòstia vera, / la qual sumi; / axí finí / la furiosa / e perillosa, / d'avalot, gesta: / solemne festa / miraculosa / ---», JRoig (*Spill*, 3802); 'narració elogiosa': «no vull fer longa gesta, ne-m plau recitar los meus actes, car no pertany als cavallers savis ésser profanadors de lurs victòries», *Tirant de Galba* (Ag. iv, 16).

Reprengheren el mot ponderador els nostres romànics, des de M. i Fontanals i Verdaguer: «des d'esta gesta d'Hèrcules, ma dolça Catalunya / d'altre castell de roques seure pogué a redós: / de la vehina França dormí Espanya més llunya, / fins al mar allargant-se lo Pirineu boyrós», «De ses gigantes gestes trencada la cadena, / aquell per qui la terra fou camp de sos esples, / de tot, sense conexe'l, fent-li agrahida ofrena, / jurà que'l déu de Túbal seria 'l de sos néts», *Atl.* (68, 286).

Cap a 1920 troba Manuel de Montoliu que, en les *Cròniques del Rei Conqueridor* i de Desclot, es pot reconstruir l'obra d'antics joglars de gesta catalans (aprofitada pels cronistes), teoria aviat comprovada per la crítica: primer un poc escèptica, després convençuda i amplificadora, per part, sobretot de Nicolau d'Oliver i Ferran Soldevila; el mateix MzPi., de primer ben escèptic, acabà (en *Poesia Juglaresca* i *Juglares*, 392-7) no rebutjant-la, més aviat al contrari, si bé dubtant encara. Avui hem de mirar-ho com un fet provat més enllà de tot dubte; la descoberta que fins Eiximenis practicà, després, la profanicació, en gran escala, dels seus propis poemes juvenils (*EntreDL* I, 166-240, referent al *L. de les Dones*, després n'he trobat altres casos en el *Terç* i el *Dotzè* i a les *VidesR*, veg. *ESGRIMIR*), ho ha corroborat, mal que no siguin gestes: en el sentit que les pràctiques profanadores estigueren molt esteses en la Catalunya dels Ss. XIII-XIV; fins en el *Tirant*, veg. *PORPRA*.

Gestar, ll. *gestare* 'portar damunt', 'portar d'ací d'allà', freqüentatiu de *gerere*; *gestació* [1868, *SLit. Costa*]; *gestatori* [id.]. *Gesticular* [Lab. 1864], pres del ll. *gesticulari*; *gesticulació* [id.]; *gesticulador*. *Gestim* (DAg.). *Gestió* [1868, *SLitCosta*], ll. *gestio*, *-onis*; *gestionar* [id.]. *Gestor*; *gestoria*. *Gestura*.

Gerent [1868, *SLitCosta*], ll. *gerens*, *-ntis* 'el qui porta un afer'; *gerència*. *Gerundi* [fi S. XIX, Vogel] o *gerundi* [Lacav.; Belv.; Lab. 1839], presos dels llatins *gerundius*, *gerundivus*, id., derivats de *gerundus* 'allò que s'ha d'acomplir', antic participi d'obligació de *gerere*. *Agestió*.

Congesta [1688], del ll. *CONGESTA* *NIX* 'neu acumulada', de *CONGESTUS*, -A, -UM, participi de *CONGERERE* 'agomblar, apilotar': «és cert que se troba cristall ab abundància, sinó que per may faltar-li la neu en les *congestes*, y ésser tan espadades, no-s pot traure, si no és ab gran perill y gasto», Andreu Bosch (*Títols d'Honor*, 84); «*congesta de neu*: lo siti enclotat, en que la neu, apilada per lo vent, se conserva per molt temps; *ventisquero*», Lab. 1839.

Ja l'usava Verdaguer a l'esborrall de l'*Atl.* de 1867:

«desde hon lo sol al nàixer ja daura ses boscuries, / ab brams y cruxidera l'incendi, a coll del torb, / duya sos rius de laves a Roncesvalls y Astúries, / sens ésser-li *congestas*, torrents, ni colls, destorb» [Ib, 28d; 1878, «sens les *congestes* ser-li ---», 1867]; «--- / en coxi de celístia les estrelles, / les *congestes* de neu en la montanya / --- / veyent-les lo donzell tan argentines, / sos ulls ardents de fit a fit hi clava; / son escuder atlètic se n'adona, / del Canigó nascut en una aubaga: / —Lo que mirau —li diu— no són *congestes*: / són los mantells d'armini de les fades, / que dansen a la llum de la celístia, / dels estanys de Cadí vora les aygues», *Canigó* (II, 24, 35).

En prosa, o sense coturn: «los montanyesos entenem per *congestes* una gruixuda capa de neu arrambada a l'hivern per l'huracà, en cloterada, esllavissada, xalada, que segons gruix no 's fon de tot l'estiu», Bosch de la Tri. (*B. A. E. C.* XII, 229); «lo vent y lo torb amontonen la neu sobre la vall, y lo Santuari queda enterrat durant vuyt mesos per la *congesta*», id. (*Recorts d'un excurs.*, 147); «fondalada a dalt d'una montanya aon no s'hi fon may la neu o tarda molt», nota presa per Coromines a Basssegoda parlant del Canigó (1898); «a Vós vénen les ciutats / --- / van pels cims celestials / sobre les muntanyes nues... / les *congestes* brillen crues, / amb blancures immortals», Maragall (*Goigs de la M. d. D. de Núria*, 1897, O. C., 93).

Oit a tot el nostre Pirineu; on algunes tenen nom durador i peculiar; al Canigó: «la *kunžēsta* de Sant Joan» damunt Estoer, perquè sol quedar-hi fins aquesta data i llavors es líquida; a la Vall de Boí: «l'*Egua Blanca*», cap al Port de Rus, a penes arriba a desaparèixer. També sento el mot a Vernet, a Vallmanya etc. (1960). A Benasc *kopčēstra*: «nieve que fue trasladada a ese lugar por una *turbera* o torbellino de nieve que levanta el viento»: «quan fa turberes yei una *conchēstra* mol gran a Peguera» (Ferraz, 41).

De la banda espanyola ho sento també a certes valls alt-aragoneses: Bielsa (cf. però *conchira*): «el bolturino, que levanta nieu, hi mete buena cosa de *kojčēstras*», Bielsa (1965); a Bergua i pobles veïns *cuniēstras* «acumulaciones de nieve, generalmente producidas por efecto del viento» (1965), *kojāstra*, també *kojāstra* Totla (1965); *kunžēstra* a Biescas de Tena; *kunžēstras* Canfranc (1966); d'allà a l'O. a penes se sent ja per Aragó (substituint per *nevera*); no obstant Iribarren recull *cuniēstra* a les valls navarreses del Roncal i Romanzado; i segons Alvar (*ArchFAR.* VIII, 23) arribaria *cuñēstra* a la Canal de Berdún, Ansó, Roncal i Vall del Esca. Hi ha derivats: +*congester* per designar el paratge on sol fer-se *congesta*: *Klot del kojžēsté* a Pamano (Llessui, Vall d'Assua, 1959); +*acongestarse*: «la neu sovint s'hi *acongesta*», cerd., pall., 1928.

A l'altre vessant pirinenc, en algunes altes valls del centre, també amb la -r- afegida que hem notat a Benasc i Alt Aragó: *kunžēstra* a tota la Vall d'Aran, *künjēstro* segons Rohlf's a Usto i Sentenh, *comjēstre* «amas de neige formé par le vent ---» en el Lavedà, segons Cordier (d'on Lespy-R i Palay), però concretant-ho a la Vall d'Azun; i la forma sense -r-, *coun-*